

**THE CREATIVE LEGACY OF NADEZHDA VASILYEVNA KASHINA
AND HER CONTRIBUTION TO UZBEK FINE ARTS**

Asqarova Azada azadaasqarova37@gmail.com

Staff Member, I.V. Savitsky State Museum of Arts of Karakalpakstan

Abstract

This study analyzes the artistic legacy and cultural contribution of Nadezhda Vasilyevna Kashina, one of the most prominent figures who made a significant contribution to the development of 20th-century Uzbek fine arts. The research examines the artist's creative development, artistic style, unique stylistic aspects, and the influence of her works on the formation of Uzbekistan's national visual culture. Particular attention is paid to the artist's interpretation of everyday life, landscapes, architectural monuments, and traditional customs through vibrant colors, balanced compositions, and humanistic themes. The article also analyzes the educational, historical, and cultural significance of her works, highlighting their role in preserving the visual memory of Uzbek society during a period of profound social change. Based on an analytical study of the artist's artistic heritage, the study concludes that Kashina successfully combined the principles of academic art with local cultural traditions, creating a unique series of works that today serve as an important source for art historians, cultural scholars, and contemporary artists. Her legacy is a valuable component of Uzbekistan's artistic and cultural wealth, contributing to a broader understanding of intercultural dialogue in the fine arts.

Keywords

Nadezhda Vasilyevna Kashina, Uzbek fine arts, creative potential, painting, artistic heritage, cultural identity, landscape, portrait, art history, visual arts.

**NADEJDA VASILEVNA KASHINANING IJODIY MEROSI VA O‘ZBEK
TASVIRIY SAN’ATIGA QO‘SHGAN HISSASI**

Annotatsiya: Ushbu ilimiy maqolada XX asr o'zbek tasviriy san'atining rivojlanishiga munosib hissa qo'shgan eng yorqin siymolardan biri Nadejda Vasilyevna Kashinaning badiiy merosi va madaniy hissasi tahlil etiladi. Tadqiqot rassomning ijodiy kamoloti, badiiy uslubi, o'ziga xos uslubiy jihatlari hamda asarlarining O'zbekiston milliy tasviriy madaniyati shakllanishiga ta'sirini o'rganadi. Rassomning kundalik hayot, manzaralar, me'moriy yodgorliklar va an'anaviy urf-odatlarini jo'shqin ranglar, mutanosib kompozitsiyalar hamda gumanistik mavzular vositasida talqin etishiga alohida e'tibor qaratilgan. Shuningdek, maqolada uning asarlarining ma'rifiy, tarixiy va madaniy ahamiyati tahlil qilinib, ularning chuqur ijtimoiy o'zgarishlar davrida o'zbek jamiyatining ko'rgazmali xotirasini saqlashdagi o'rni yoritib berilgan. Tadqiqotda rassomning badiiy merosini tahliliy o'rganish asosida Kashina akademik san'at tamoyillarini mahalliy madaniy an'analar bilan muvaffaqiyatli uyg'unlashtirib, bugungi kunda san'atshunoslar, madaniyatshunoslar va zamonaviy rassomlar uchun muhim manba bo'lib xizmat qilayotgan betakror asarlar turkumini yaratgan, degan xulosaga kelingan. Uning merosi O'zbekistonning badiiy va madaniy boyligining qimmatli tarkibiy qismi bo'lib, tasviriy san'atdagi madaniyatlararo muloqotni kengroq anglashga xizmat qilmoqda.

Kalit so'zlar: Nadejda Vasilyevna Kashina, o'zbek tasviriy san'ati, ijodiy salohiyat, rangtasvir, badiiy meros, madaniy o'ziga xoslik, manzara, portret, san'at tarixi, tasviriy faoliyat.

ТВОРЧЕСКОЕ НАСЛЕДИЕ НАДЕЖДЫ ВАСИЛЬЕВНЫ КАШИНОЙ И ЕЁ ВКЛАД В ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОЕ ИСКУССТВО УЗБЕКИСТАНА

Аннотация: В данном исследовании анализируется художественное наследие и культурный вклад Надежды Васильевны Кашиной — одной из самых ярких фигур, внесших значительный вклад в развитие изобразительного искусства Узбекистана в XX веке. В работе рассматриваются творческое становление художницы, её художественный стиль, своеобразие стилистических приёмов, а также влияние её произведений на формирование

национальной изобразительной культуры Узбекистана. Особое внимание уделяется тому, как художница интерпретировала повседневную жизнь, пейзажи, памятники архитектуры и традиционные обычаи, используя для этого сочные краски, гармоничные композиции и гуманистические мотивы. В статье также анализируется просветительское, историческое и культурное значение её произведений, освещается их роль в сохранении визуальной памяти узбекского общества в период глубоких социальных перемен. На основе аналитического изучения художественного наследия художницы в исследовании делается вывод, что Кашина, успешно сочетая принципы академического искусства с местными культурными традициями, создала уникальную серию работ, которые сегодня служат важным источником для искусствоведов, культурологов и современных художников. Её наследие является ценной составляющей художественного и культурного богатства Узбекистана и способствует более глубокому осмыслению межкультурного диалога в изобразительном искусстве.

Ключевые слова: Надежда Васильевна Кашина, изобразительное искусство Узбекистана, творческий потенциал, живопись, художественное наследие, культурная самобытность, пейзаж, портрет, история искусства, изобразительная деятельность.

Kirish

Nadejda Vasilyevna Kashina 1896-yil 19-martda Rossiyaning Perm shahrida tug'ilgan. U dastlabki badiiy ta'limni o'z shahrida olib, so'ngra Moskva Oliy rassomlik-texnika institutida professional tahsilini davom ettirgan va u yerda Sergey Gerasimov, Aleksandr Kuprin, Robert Falk kabi nufuzli rassomlardan saboq olgan. Ijodiy muhit uni ilg'or badiiy nazariyalar, ifodali rangtasvir kompozitsiyasi va modernistik tajribalar bilan tanishtirdi. Bularning barchasi keyinchalik uning yetuk ijodiy uslubiga ta'sir ko'rsatdi. Garchi uning akademik tayyorgarligi rus avangardi an'analarini aks ettirgan bo'lsa-da, uning badiiy o'ziga xosligi faqat O'rta Osiyoga kelganidan keyingina to'liq

shakllandi. Kashina O'zbekistonga ilk bor 1928-yilda ijodiy safar bilan keldi. Samarqandning tarixiy me'morchiligi, gavjum bozorlari, boy bezak san'ati an'analari va o'zbek xalqi hayoti yosh rassomda chuqur taassurot qoldirdi. 1930-yildagi navbatdagi tashrifidan so'ng, u O'zbekistonda butunlay qolishga qaror qildi va bu o'lkani o'z ijodining markaziga aylantirdi. Bu qaror uning ham badiiy dunyoqarashini, ham mavzular doirasini o'zgartirib yubordi. Rassom akademik kompozitsiyalarni shunchaki takrorlash o'rniga, realizmni badiiy tasavvur bilan uyg'unlashtirgan ta'sirchan ranglar va dinamik kompozitsiyalar orqali o'zbek hayotining hissiy muhitini aks ettirishga intildi. O'zbekistondagi faoliyatining ilk yillarida Kashina Yevropa modernizmi ta'siridagi ifodali uslublarni sinab ko'rdi. Biroq 1932-yildagi birinchi shaxsiy ko'rgazmasi tanqidlarga uchragach, u o'zining ajoyib rang hissi va kompozitsion muvozanatini saqlab qolgan holda asarlariga ko'proq realizm olib kirib, ijodiy tilini asta-sekin o'zgartirdi. Bu o'zgarish unga o'zining shaxsiy badiiy o'ziga xosligini yo'qotmagan holda kengroq auditoriya bilan samaraliroq muloqot qilish imkonini berdi. Kashinaning eng katta yutuqlaridan biri oddiy insonlarni qadr-qimmat va hissiy samimiyat bilan tasvirlay olganidadir. Dehqonlar, hunarmandlar, ayollar, bolalar va qishloq mehnatkashlari uning asarlarining asosiy qahramonlariga aylandi. U mafkuraviy ideallashtirilgan obrazlar yaratish o'rniga, inson xarakteri, kundalik mehnati va madaniy o'ziga xosligiga birinchi darajali ahamiyat qaratdi. Uning portretlari ko'pincha chuqur psixologik mahoratni namoyon etsa, manzaralari O'zbekistonning tabiiy go'zalligi va me'moriy merosini nozik his eta olganidan dalolat beradi. Rassom ushbu asarlari orqali an'anaviy qadriyatlarini saqlab qolgan holda tub modernizatsiya davrini boshdan kechirayotgan jamiyatning badiiy solnomasini yaratdi. Kashinaning badiiy falsafasida rang markaziy o'rinni egallaydi. Markaziy Osiyoning yorqin quyosh nuridan ilhomlangan rassom iliq tuslar, to'q qizil, ko'k, yashil va tilla ranglardan mahorat bilan foydalanib, vizual jihatdan kuchli kompozitsiyalar yaratdi. Uning yorug'likni tasvirlashdagi mahorati me'moriy obidalar, bog'lar, tog'lar va milliy

liboslarning jonli hamda jozibali ko‘rinishiga imkon berdi. Uning asarlaridagi ranglar shunchaki bezak vositasi bo‘lib qolmay, kayfiyat, ohang va madaniy ramziylikni ifodalaydi va bu uning ijodiy merosining asosiy jihatlaridan biriga aylangan. Kashina o‘zbek mumtoz adabiyoti, xususan, Alisher Navoiy durdonalaridan ilhomlanib yaratgan asarlari bilan ham san’atga salmoqli hissa qo‘shgan. Rassom Farhod va Shirin, Layli va Majnun hamda Ko‘k saroydagi Bahrom kabi adabiy qahramonlarning badiiy talqinlarini yaratdi. Ushbu asarlar adabiy tasavvurni nafis kompozitsion yechimlar bilan uyg‘unlashtirib, rassomning tasviriy san’at va mumtoz adabiyot o‘rtasida mustahkam ko‘prik qura olish qobiliyatini namoyon etadi. Kashina she’riy rivoyatlarni ifodali tasviriy shakllarga ko‘chirish orqali O‘zbekiston madaniy merosini rangtasvir vositasida saqlashga va ommalashtirishga hissa qo‘shdi. Uning eng mashhur asarlari qatoriga "Poyga", "Bedali arava", "Sherdor", "Sirdaryodan o‘tish", "Doirachi", "Hosil", "Insoniyat bahori", "Sukunat", "Bog‘ ko‘chasi", "Tinchlik zamoni" va "Samarqand Madonnasi" kabi polotnolari kiradi. Bu asarlar rassom badiiy qiziqishlari doirasining kengligini – oddiy qishloq hayotidan tortib, onalik, tinchlik va milliy o‘zlikning ramziy ifodalarigacha qamrab olganini ko‘rsatadi. Ular, shuningdek, rassomning rivoyaviy mazmunni kuchli estetik ifoda bilan uyg‘unlashtirishdagi yuksak texnik mahoratidan dalolat beradi. Kashina ijodining ahamiyati uning badiiy yutuqlari bilangina cheklanib qolmaydi. Uning san’ati, ayni paytda, O‘zbekistonning sovet davridagi ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy hayotini aks ettiruvchi qimmatli tarixiy hujjat vazifasini ham o‘taydi. Bu asarlar an’anaviy me’morchilik, kiyim-kechak, dehqonchilik usullari, bayramlar va kundalik urf-odatlarining vizual dalillarini saqlab qolgan bo‘lib, ushbu namunalar tarixchilar, san’atshunoslar va madaniyatshunoslar uchun muhim manba hisoblanadi. Shu bois uning merosi nafaqat tasviriy san’at tarixiga, balki Markaziy Osiyo jamiyatini fanlararo o‘rganishga ham hissa qo‘shadi. Milliy madaniyat rivojiga qo‘shgan ulkan hissasi e’tirofi sifatida Kashinaga 1964-yilda "O‘zbekiston xalq rassomi" faxriy unvoni berildi. Bu mukofot uning ko‘p yillik samarali ijodini va

zamonaviy o'zbek rangtasviri qiyofasini shakllantirishdagi o'rnini e'tirof etdi. Bugungi kunda uning ko'plab asarlari muzeylar va jamoat kolleksiyalarida saqlanmoqda va ular XX asr o'zbek san'ati taraqqiyotiga qiziquvchi rassomlar, tadqiqotchilar hamda tomoshabinlarni ilhomlantirishda davom etmoqda. Nadejda Vasilyevna Kashina rus akademik an'analari va o'zbek madaniy merosining badiiy uyg'unligiga yorqin misoldir. Uning asarlarida yuksak texnik mahorat, hissiy jarangdorlik hamda O'zbekiston xalqi va tabiatiga chuqur hurmat namoyon bo'ladi. Ranglardan mohirona foydalanishi, kundalik hayotni nozik hislar bilan tasvirlashi va milliy mavzularga sodiqligi tufayli u o'zbek tasviriy san'ati tarixidagi eng nufuzli siymolardan biri sifatida o'z o'rnini mustahkamladi. Uning badiiy merosi O'zbekistonning madaniy o'ziga xosligi, tarixiy xotirasi va XX asr davomidagi tasviriy san'at evolyutsiyasini tushunish uchun muhim manba bo'lib qolmoqda. Nadejda Vasilyevna Kashinaning badiiy merosini uning mahalliy an'analari va umuminsoniy badiiy qadriyatlar o'rtasida muloqot o'rnata olganlik qobiliyati orqali ham anglash mumkin. O'rta Osiyoga vaqtinchalik kuzatuvchi sifatida yondashgan ko'plab rassomlardan farqli o'laroq, Kashina mahalliy madaniy muhitga butunlay singib ketdi va o'zbek jamiyatini chuqur tushuna boshladi. Aynan mana shu yaqinlik unga nafaqat ko'zga ko'ringan voqelikni, balki kundalik hayotning hissiy muhitini ham tasvirlash imkonini berdi. Uning asarlari qadr-qimmat, nekbinlik, uyg'unlik va davomiylik tuyg'ularini ifodalab, oddiy lahzalarni mazmunli badiiy sahnalarga aylantiradi. Rassomning mahalliy xalqni yuksak samimiyat bilan tasvirlashi uning ijodini shunchaki hujjatli tasvirdan yuksaltirib, umuminsoniy tajriba ifodasiga aylantiradi. Kashina ijodiy uslubining o'ziga xos jihati uning tabiiy yorug'lik va mavsumiy o'zgarishlarni sinchkovlik bilan kuzatganida edi. Bahor bog'larining, kuzgi hosilning, cho'l manzaralari va tog' ufqlarining o'zgaruvchan ranglari uning kompozitsiyalarida muhim tasviriy unsurlarga aylandi. U manzaralarni shunchaki mexanik tarzda aks ettirmay, balki ularni rang jozibasi va fazoviy ritmdagi nozik o'zgarishlar orqali talqin qildi. Bunday yondashuv tabiat shunchaki fon emas, balki

kompozitsiyaning faol ishtirokchisi sifatida gavdalangan bir muhit yaratdi. Atrof-muhitga bunday munosabat inson qiyofalari va ularni o'rab turgan olam o'rtasidagi hissiy birlikni mustahkamlab, an'anaviy o'zbek madaniyatiga xos bo'lgan inson va tabiat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni aks ettirdi. Kashina jamiyatda ayollarning o'rnini tasvirlashda yuksak mahorat namoyon etdi. Uning asarlarida ayollar siymosi ko'pincha shunchaki nafis, sust timsol sifatida emas, balki oilaviy hayot, dehqonchilik, hunarmandchilik va madaniy an'analarning faol ishtirokchisi sifatida markaziy o'rinni egallaydi. Rassom puxta muvozanatlangan kompozitsiyalar va ifodali yuz qiyofalari orqali matonat, donolik, onalik va ijtimoiy mas'uliyat kabi mavzularni tadqiq etdi. Bu tasvirlar ayollarning jamiyat taraqqiyotiga qo'shgan hissasining badiiy e'tirofini kengaytirishga xizmat qilgan, shu bilan birga kiyim-kechak, taqinchoqlar va kundalik mashg'ulotlarda aks etgan milliy urf-odatlarini saqlab qolgan. Kashina ijodining ta'limiy ahamiyatini ham alohida ta'kidlash joizdir. Uning san'ati san'atshunoslik, madaniyatshunoslik va muzey pedagogikasi yo'nalishlarida tahsil olayotgan talabalar uchun qimmatli ko'rgazmali manba bo'lib xizmat qilishda davom etmoqda. Uning kompozitsiyalarini o'rganish orqali talabalar ranglar uyg'unligi, kompozitsion muvozanat, perspektiva va ramziy tasvirlash tamoyillari haqida tushunchaga ega bo'ladilar. Bundan tashqari, uning ijodiy faoliyati tasviriy san'at bir vaqtning o'zida ham estetik ifoda vositasi, ham tarixiy hujjat, hamda madaniy merosni asrash quroli bo'la olishini yaqqol ko'rsatib turibdi. Shu sababli, Kashina merosi o'zbek tasviriy san'ati tarixi va madaniyatlararo badiiy aloqalarga bag'ishlangan zamonaviy ta'lim dasturlarida hamon o'z dolzarbligini saqlab kelmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytishimiz mumkinki, Nadejda Vasilyevna Kashina akademik rangtasvir an'alarini Markaziy Osiyoning madaniy boyligi bilan uyg'unlashtira olishdek qobiliyati tufayli o'zbek tasviriy san'ati tarixida muhim joy olgan. Uning asarlari nafaqat yuksak texnik mahoratni, balki o'zbeklarning kundalik turmush tarziga

singib ketgan ijtimoiy, tarixiy va estetik qadriyatlarni chuqur anglashni ham namoyon etadi. Rassom ranglardan ifodali foydalanishi, puxta tuzilgan kompozitsiyalari hamda odamlar va manzaralarning psixologik jihatdan haqqoniy tasviri orqali O'zbekiston madaniy taraqqiyotining hal qiluvchi davriga oid ko'rgazmali xotirani abadiylashtirgan san'at durdonalarini yaratgan. Bundan tashqari, Kashina merosi bugungi kunda ham o'zining ilmiy va ma'rifiy ahamiyatini saqlab kelmoqda. Uning asarlari san'atshunoslik, madaniyatshunoslik, merosni asrash va vizual antropologiya sohalaridagi tadqiqotlar uchun qimmatli manba bo'lib, ayni vaqtda kelajak avlod rassomlari va tadqiqotchilari uchun muhim ta'lim vositasi bo'lib xizmat qiladi. Jamoatchilik va ilmiy doiralarning uning ijodiga bo'lgan so'nmas qiziqishi rassomning madaniy ahamiyati va badiiy qimmatini doimiy ekanini tasdiqlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Telmanovich, Kultashev Bahrom. "ARTISTIC AND PLASTIC EXPERIMENTS IN THE WORK OF NADEZHDA KASHINA IN THE 1950 S AND 1960 S." *European Journal of Arts* 3 (2024): 101-104.

2. Chukhovich, Boris. "'Non-National Artists' and 'National Art': On the Exclusivity of the 'Inclusive' Terms of Soviet Aesthetics,". *Bulletin of IICAS* 29 (2020): 25-42.

3. Baker-Voakes, Kaven. *The limits of cultural policies: the case of art in Uzbekistan*. Diss. Carleton University, 2011.

4. Земляк, М. И., and Ю. Л. Кужель. "RUSSIAN ARTIST VARVARA BUBNOVA IN JAPAN." *Индустрия туризма: возможности, приоритеты, проблемы и перспективы* 17.1 (2020): 174-177.

5. Melekhova, Xenia A. "Contribution of Artists Teaching at the Russian Federation SA Gerasimov Institute of Cinematography into Formation and Development of the Fine Arts in Mongolia in 20th century." *Vestnik VGIK I Journal of Film Arts and Film Studies* 10.1 (2018): 64-74.

